

Istider og menneskets påvirkning

Udarbejdet af Kim Malmstrøm, VIA

Målgruppe: 9.-10. klasse, Ungdomsuddannelser, Voksenuddannelser

Istider og menneskets påvirkning

Beskrivelse

Når landet skaber sig er en tv-serie om landskabsdannelse i Danmark. Når man ser ud over de danske landskaber, der bugter sig i bløde bakker, giver det indtryk af et mildt og fredfyldt land. Men vores landskab bærer på en lang og voldsom historie. Fra det ældste grundfjeld på Bornholm, over beviset på Stevns om den dramatiske masseuddøen der skete for 65 mio. år siden, da en asteroide ramte jorden og slog mere end 75 % af alt liv ihjel. I vores landskab, kan vi også se tydelige spor efter de voldsomme vulkanske aktiviteter, der skete i Nordatlanten for 55 mio. år siden, da den amerikanske og den eurasiske kontinentalplade blev vredet fra hinanden. Igennem historien har der, her hvor vi bor i dag, skiftevis været dybt hav, tørt land, ørken samt indlandsis og klimaet har varieret fra arktisk til tropisk. Langt størstedelen af det land vi ser i dag, er formet af de store gletsjere fra den sidste istid, der skød frem som bulldozere og skubbede jord og sedimenter foran sig og skabte de store randmoræner. Dette landskab -" formet af isen, der smeltede for 15.000 år siden -" gav mulighed for at menneskene kunne bebo det. Landskabsdannelsen bliver aldrig færdig. Gammelt land nedbrydes og nyt dannes. Det ses tydeligt langs vores kyster, der konstant skifter form og størrelse i takt med vind, strøm og bølgers påvirkning. Det er dynamiske processer, som konstant udvikler sig og forandrer landskabet og dermed forudsætningerne for, at vi kan bo her i landet.

Pædagogisk note

Tv-udsendelsen er beriget med arbejdsopgaver til forskellige kapitler, så eleverne kan få et overblik over de forskellige istider, der har dækket Skandinavien gennem årtusinder. Udsendelsen viser forskellige eksempler på isens indflydelse på det danske landskab, samt hvordan menneskets indflydelse på landskabet/miljøet også har været med til at ændre det.

Læreren skal være opmærksom på at udsendelsen indeholder/ bruger begreber som eleverne enten kan beskrive undervejs, eller har mødt i forbindelse med en gennemgang af landskabsdannelsen

Begreber:

Geologiske perioder

Hovedopholdlinjen

Bakkeøer

Randmoræner

Vandrebløkke/ ledeblokke

Erosion

Tunneldale

Smeltevandslette

Dødishuller

Bræen.

Kapitelloversigt og kapitelindhold

Kapitelsæt: Istiderne og deres påvirkning af det danske landskab

01:	Istiderne	00:00:24
	Fortæller kort om tiden for istiderne. Lav en tidslinje for de enkelte istider og mellemistider (indtil 2: 30)	
02:	Saale-istiden	00:01:56
	Hvornår er Isenbjerg bakkeø fra? Hvordan opstår bakkeøer? (indtil 4:18)	
03:	Hovedopholdlinjen	00:06:45
	Forklar hvor hovedopholdlinjen (hovedstilstandlinjen) går og hvordan den er opstået.	
04:	Randmoræner	00:10:13
	Hvordan er er randmoræner opstået, og hvor har vi et tydeligt eksempel på en randmoræne? (indtil 11:09)	

-
- 05: Vandreblokkene** **00:11:10**
Undersøg hvad forskellige ledeblokke kan fortælle: Nævn nogle eksempler.(indtil 11:45)
- 06: Smeltevandet og landhævningerne** **00:12:43**
Hvorfor steg vandstanden i havet over en kortere årrække efter den sidste istid, og hvilke konsekvenser fik det for Danmarks landskab?
Hvor i landskabet har vi eksempler på dette?
Hvorfor kan landhævningen ikke opveje at isen smelter og får havet til at stige?
- 07: Menneskets indflydelse på landskabet** **00:14:01**
Nævn nogle eksempler på hvordan mennesket har haft indflydelse på landskabet og naturen (flere eksempler fremgår af den sidste del af filmen)
- 08: Inddæmnings projekternes tid** **00:19:22**
Hvad var baggrunden for de store inddæmninger forskellige steder i Danmark?
(indtil 20:45)
Når du ser på kortet fra 19:22, Prøv at vurdere, hvilke konsekvenser nogle af de største inddæmnings ideer ville have fået, hvis de var blevet gennemført.
- 09: Filsø** **00:22:15**
Hvilke konsekvenser har dyrkningen af søbunden i sidste ende for jordbunden i den tidligere sø?
Hvilke andre steder ser man nu samme resultat? (26:30)
- 10: EU-fuglebeskyttelsesområde** **00:23:25**
Hvordan har naturgenopretningen af Filsø ændret forholdene for dyrelivet?